

Seat No. : _____

AE-103

April-2015

B.A., Sem.-VI

CC-313 : Gujarati
(સાહિત્ય વિવેચનના સિદ્ધાંતો)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (1) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(2) બધા પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.

1. (અ) શબ્દશક્તિને સમજાવી, અભિધાશક્તિનો પરિચય કરાવો. 7
અથવા
લક્ષણાના પ્રકારો સદૃષ્ટાંત સ્પષ્ટ કરો.
(બ) લક્ષણાશક્તિની સોદાહરણ ચર્ચા કરો. 7
અથવા
સાહિત્યની શ્રેષ્ઠતમ શક્તિ લેખે વ્યંજનાની સમીક્ષા કરો.
2. કોઈપણ બેનો મહિમા ઉદાહરણ સહિત વર્ણવો : 14
(1) સાહિત્યમાં છંદ-લય
(2) સાહિત્યમાં કલ્પન
(3) સાહિત્યમાં પ્રતીક
(4) સાહિત્યમાં પુરાકલ્પન
3. (અ) સ્વરૂપ લેખે નવલકથા અને ટૂંકીવાર્તા વચ્ચેના સામ્ય-વૈષમ્યનું આલેખન કરો. 7
અથવા
ખંડકાવ્ય અને સોનેટમાંથી કોઈ એક સ્વરૂપની સમજ આપો.
(બ) કોઈપણ એક વિશે નોંધ લખો : 7
(1) નાટકમાં રંગમંચીયતા
(2) ગઝલમાં છંદ અને પ્રાસાનુંપ્રાસ
(3) સાહિત્યમાં પરંપરાનું મહત્ત્વ
(4) સાહિત્યમાં પ્રયોગશીલ ઉન્મેષ

4. નીચેનામાંથી બે વિશે નોંધ લખો : 14
- (1) સાહિત્યમાં અભિવ્યક્તિ અને પ્રત્યાયન
  - (2) વિવેચનની વિભાવના
  - (3) પ્રત્યક્ષ વિવેચન
  - (4) વિવેચનની પદ્ધતિઓ
5. એક વાક્યમાં જવાબ આપો : 14
- (1) શબ્દની શક્તિઓ કેટલી છે ? (એક, ત્રણ, પાંચ)
  - (2) વાચક શબ્દ કઈ શક્તિ વડે વાચ્યાર્થ વ્યક્ત કરે છે ? (અભિધા, મુખ્ય, વાચ્ય)
  - (3) ચોથી શક્તિને કેટલાક કયા નામથી ઓળખે છે ? (વ્યંજના, પ્રતિભા, તાત્પર્યવૃત્તિ)
  - (4) લક્ષણાના કુલ કેટલા પેટા પ્રકાર છે ? (બે, ચાર, છ)
  - (5) કાવ્યને શોભા આપનાર ધર્મોને શું કહે છે ? (ઇંદ, અલંકાર, રીતિ)
  - (6) 'તેનું વચન તીરની જેમ ખૂચું.' – આ વાક્યમાં કયો અલંકાર છે ?
(શબ્દાલંકાર, અર્થાલંકાર, ઊભયાલંકાર)
  - (7) કલ્પનને અંગ્રેજીમાં શું કહે છે ? (Image, Myth, Symbol)
  - (8) દંતકથા, દેવકથા, જાતકકથાને સાહિત્યમાં પર્યાયવાચી કયા નામથી ઓળખીએ છીએ ?
(પ્રતિરૂપ, પુરાકલ્પન, રૂપક)
  - (9) નાટકમાં અનિવાર્ય આવશ્યક શું હોય છે ? (સંગીત, નૃત્ય, અભિનય)
  - (10) નાવડીમાં બેસી દરિયો પાર કરાવવાની ક્ષમતા ધરાવતું ગદ્યસ્વરૂપ કયું ?
(ટૂંકીવાર્તા, નવલકથા, નાટક)
  - (11) 14 પંક્તિનું કાવ્ય સ્વરૂપ કયું ? (ગઝલ, સોનેટ, ખંડકાવ્ય)
  - (12) મહાન સર્જકતાની કસોટી કયા પ્રકારની અભિવ્યક્તિમાં છે ?
(પરંપરાગત, પ્રયોગશીલ, બન્નેના અનુસંધાનમાં)
  - (13) સર્જન કલા છે તો વિવેચન શું છે ? (શાસ્ત્ર, વૃત્તિ, આસ્વાદ)
  - (14) સર્જન અને વિવેચન કઈ શોધનું લક્ષ્ય ધરાવે છે ? (સાહિત્યની, સૌંદર્યની, જીવનની)